

Gabóca nagy napjai

Az életben mindig jön egy pillanat, amikor tovább kell lépni, a befutott nagy emberek interjúikban mindig hangsúlyozzák. Gabi sem ragadhatott le örökké az Olajbányásznál. Szerepet játszhatott távozásában az a körülmény is, hogy egy jugoszláviai út során szakosztályvezetőjét – aki a cégnél munkaügyi osztályvezető volt – felpofozta egy sajnálatos affért követő jogos felháborodásában. Erre otthagyták a busszal, s csak ügyel-bajjal tudott hazakeveredni, még jó, hogy nem ragadt ott végleg hegyi partizánnak. Nem becsülték meg, hogy lealacsonyodott hozzájuk. Ezt később Gabi maga is szóvá tette. – Igazán megbecsülhetnétek, hogy lealacsonyodom hozzátok! – fakadt ki egy városbajnokságon, ahol az említett szakosztályvezető volt bíró, és Gabit egy játszmában, kis késésért elkontumálta. – Még, hogy ő alacsonyodik le mihozzánk...! – a vége akkor is pofozkodás lett.

A Mezőgép csapata pedig feljövőben volt. A tíz gyáregységes üzem élén egy régi munkásigazgató állt, Jancsi bácsi kicsinyített mása. Ugyanúgy támogatta a sakkot, mint Kádár. Sakkéletünk egyre inkább virulni kezdett 1978-as olimpiai aranyunkat követően. Kezdték a sakkozók sportállásokhoz, lakáshoz jutni. Ám a számléletrát végig kell járniuk a nagy embereknek is. Gabi először moslékot hordott egy telepen. Aztán megjelent róla egy cikk a Néplapban valamelyik sakkeredménye kapcsán, ahol kiderült, hogy a sakkmester moslékot hord. Áttették a fűrészüzembe.

Nem könnyű munka volt az pedig.

– Aranyoskám, én már háromszor meghaltam kocsin! – mesélte később Gabóca a Snack bár pincérnőjének szegény Perényi Béla autóbalesete után.

– Amikor szállítottuk a fát, én mindig a platón utaztam. Szokásom volt, hogy kikiabáltam a parasztnak mindenfélét össze-vissza. Egyszer aztán látom, hogy dobja a paraszt a vasvillát! Éppen hogy lehúztam a fejem, rezegve állt bele a teherautó oldalába. Alig fújtam ki magamat – ezt megúsztam édes istenkém – megállunk. Jön egy főnök, nézi a rakományt. Itt nem lehet utazni a rakomány mellett, nem biztonságos! Tessék beülni a sofőrülékébe! Ez lett a szerencsém. Alig haladtunk valamit, egy hirtelen fékezésnél leborult az egész. Ott a platón semmi nem maradt, minden összetört!

– A vasvilla is? – kérdeztem, de Gabi szemrehányó tekintete belém fojtotta a szót. Kiderült, hogy Gabóca a vasvillát és a borulást együtt egy halálnak számolja.

A második halál egy karambol volt. Gabi természetesen megint a platón utazott, s a temető kerítésén átrepülve egy sírkövön landolt lovaglósülésben.

– Azt hittem, meghaltam. Teljesen össze voltam zavarodva. Bementem a Mezőgéphez, de nem is tudom, hogyan. Ott egyre csak azt hajtogattam: „Mindenki meghalt, mindenki meghalt...” Pedig nem is halt meg senki.

A harmadik halálnál már benn ült a fülkében. Autógumik voltak minden oldalon körülötte, az mentette meg az életét.

Innen került sportállásba, s aztán már csak a fizetéséért kellett bejárnia. Nyilván nehezen nélkülözték, mint kiváló munkaerőt, de vannak magasabb vállalati érdekek is. Valahányszor bement a pénztárba, körbeállták a volt kollegái: Hol járt, mit csinált? Mondott rá valamit. Egyszer így felelt:

– Romániában voltam.

– Hanyadik lettél?

– Harmadik!

A lényeg az volt, hogy azonnal, gondolkodás nélkül válaszoljon. Úgy hiteles.

– Ki nyerte a versenyt?

– Cheausescu! – vágta rá Gabi. Ezt az egy nevet nem lett volna szabad kiejtenie, de hirtelen más román név nem jutott eszébe. A Kárpátok Géniusza pedig bizonyára büszke lett volna erre az eredményére, ha tudott volna róla.

Egy ideig lakott a tiszaligeti üdülőben, majd kapott egy elvben átmeneti garzont. Befutott, komoly ember lett, s a sakkban is szárnyalni kezdett. 1982-ben megnyerte a kecskeméti nemzetközi versenyt nyolc nemzetközi mester előtt. Majdnem mindenkit letaposott. A nemzetközi szakirodalomban Kádas opening néven emlegetett hánégny nyitást is bedobta néhányszor. Bednarski nemzetközi mester (Bernaszki, ahogy Gabi nevezte) egy félóráig nem lépett rá. Egyik cigarettát a másik után szívta. Ez volt mindig Gabóca patentje. Az 1. h4 kezdés annyira jellemző volt rá, hogy a legenda szerint, amikor egy szakszervezeti bajnokságon, vagy munkahelyi szpartakiádon mesterként nem indulhatott, és színházi maszkmester készítette fel álszakállal és ablaküveges szemüveggel, akkor is ráismertek a h4 lépéséről és diszkvalifikálták. „Még félrenézni sem szabad, A há gyalogja megszalad...” – írta róla a költő, akit szerénységem tilt megnevezni. „Gabi az egyetlen köztünk, aki tudatosan játszik rosszul” – mondta ifjúkori barátja, Bárczay nagymester. Bajnokunk maga így beszélt erről: „Milyen lépés az? Mondhatni a leghülyébb, amit csak ki lehet találni. Na, de hát akkor verjen meg! És ott legyen okos, a tábla mellett, a tett színhelyén! Ne a felkészülésével akarjon legyőzni!”

A beképzelt optimisták ilyenkor meggondolatlanul, könnyelműen húzogatnak, a beszariak meg éppen túlságosan is óvatosak lesznek, mert ugye milyen blamázs lenne ilyen megnyitás után kikapni. Gabóca szembesít minket azzal, mik vagyunk (isa pur és homu). Azok mennek át a vizsgáján, akik elfogulatlanul, reálsan tudnak értékelni. Elbuknak a gyenge jelleműek, a gyávák, kishitűek, önteltek, hiúak.

Játéka, mint a kocsmákban, Kecskeméten is népnevelő hatású volt. Ámultak a népi tehetségen. – Csodálatos ez a Kádas! – hangzott mindenfelől. És eljött a várva várt díjkiosztás. (Tizenöt ezret nyert, akkoriban háromezer volt a diplomás kezdő fizetés, adó e boldog korban még nem volt.) Ezt az országot a versenybíró, Verőczi papa elbeszéléséből ismerte meg:

– Balra ültek a palik, akiknek tartozott. Jobbra ültek azok, akik kölcsön akartak kérni tőle. Az első sor végig ilyenekkel volt tele. Többen azért utaztak oda. Meghívott mindenkit. Mikor elment, már nem volt egy fityingje sem.

Gábor nem is szokott hozzá, hogy pénze legyen, a pénz bősége olyan volt számára, mint kaktusznak a monszuneső, fel sem tudta szívni. Szolnokon a vezér jutalomként egy kis gyorssegélyt utalt ki neki (jó havi fizetést), azzal húzta ki nagy nehezen a hónap hátralevő részét.